

plačevati svojega učiteljstva, pa se odreči priljubljenega načina ljudske izobrazbe in si vzgajaj napol barbare!

Dosedaj smo se čutili z našo službo v enoti, naša šola, naši učenci — kakor lasten jaz se je nam vse zdelo.

Dežela hoče najemnike. Ona jih pa bo tudi dobila zaradi svojega vedenja napram nam. Na nas se ne sme nalagati krivde.

Mi govorimo vsi deželi o tem; zakaj mi nismo zato tukaj, da bi igrali skrivalnice.

Iz mojega govora se ve, kako smo prišli v današnje stanje, kaka beda vlada v učiteljskih krogih in kdo je poklican, da odpomore.

* Pribijmo:

Mi zahtevamo odpomoči, ki naj bo pa za vse enakopravna, mi ne želimo prednosti za posameznike, pač pa naj nihče nima škode od nje. Mi nikakor ne želimo, da bi katera vrsta šol ali učiteljev bila napram drugim boljše opremljena n. pr. mestne šole napram onim na deželi, ali učitelj napram učiteljicam.

Vsem se naj po draginjski dokladi poboljša stanje, zakaj vsi, tudi učitelji v I. plačilnem razredu žive v bedi. (Dalje.)

Beda našega kmeta.

Spisal V. Strmšek.

(Dalje.)

Kako je urediti pouk za kmeta?

3. Ljudske knjižnice, bralna in kmetijska društva.

Dokler pa ne poskrbe našim bodočim kmetom takšnega strokovnega pouka, se moramo zadovoljiti z drugim, a tudi važnim pomočkom. Osnujmo pri vsaki šoli ljudske knjižnice in skrbimo, da bo naša, šoli odrasla mladina rada prebirala tam zbrane knjige. Tudi s temi močno zajezimo duševno lenobo in če se nam posreči, doženemo mnogo. Z razumom čitajoč človek ostane duševno čil in je povsod na svojem mestu.

A tukaj slišim sedaj dva ugovora. Učitelj pravi: „Kje dobim sredstva za nakup in vzdrževanje knjižnice“, in kmet reče: „Moji otroci imajo vedno dovolj dela, nimajo časa brati.“ — No, kmetov izgovor kmalu premagamo, če pogledamo, kako se pri nas stari in mladi ljudje trgajo za zanimive knjige, kako romajo te od hiše do hiše, dokler jih ne raztrgajo.

Drugače pa je z učiteljevim ugovorom. Taka knjižnica stane res precej denarja, in če se ne oskrbuje vestno, je je kmalu konec. Ko bi se kmetje ne izgovarjali, da ne potrebujejo knjig, bi bilo lahko. Zložili bi potrebno vsoto po kronah in plačevali bi letne doneske posamezno ali pa potom občinskega prispevka, in mirna Bosna. — V označenih razmerah pa bo treba hoditi drugo pot. Kmetu prijazna inteligenca in posebno še naši denarni zavodi bodo morali podjetje gmotno podpreti, če se naj uresniči naša namera. Ko so si štajerski učitelji osnovali svojo „Zvezo slovenskih štajerskih učiteljev in učiteljic“, so že mislili na to in so v svoja pravila sprejeli tudi ustanavljanje ljudskih knjižnic, a iz svojih moči tega ne morejo storiti. Za sedaj bo pač najbolj potrebno sestaviti imenik slovenskih knjig in časopisov, ki so primerni za ljudske knjižnice. Kot vodilo pa bodi nam vsem: Vsaka naša šola mora dobiti v bližnji bodočnosti primerno ljudsko knjižnico.

Ko se bodo knjižnice med našim narodom oživele in mu bodo postale življenjska potreba, se bodo izeimile iz njih kar sama od sebe razna bralna, kmetijska in tudi druga

društva, ki bodo s svojimi shodi in zborovanji zopet močno dvignila duševno življenje in stanovsko zavest našega kmeta.

Takrat bodo ta društva v resnici kmetijska društva, ker jih bodo kmetje lahko sami vodili in upravljali, takrat bodo takšna društva tudi v resnici živela in delovala, ne pa samo životarila in umirala. Takrat se bo lahko govorilo tudi pri nas o organizaciji kmetijskega stanu, o kmetijskem programu naših poslancev in o drugih sličnih stvareh, ki jih že danes naglašajo napredni gospodarji drugih narodov. (Dalje.)

Pisarna.

XLVIII.

Vprašanje: § 97. def. šol. in uč. reda se glasi: „Določiti rede za odpustnico je stvar učiteljske konference.“ Prigodi se pa, da katehet pri tej izpitni konferenci razreduje učenca za nezadostno iz verouka. Ostali člani pa pridejo do zaključka, da zasluži učenec iz verouka red zadostno, ali pa se tudi pripeti obraten slučaj. Vprašam tedaj: Kdo ima pravico določiti red? Katehet sam, ali konferenca? Pravicoljub.

Odgovor: Po starem šolskem in učnem redu je imela domača učiteljska konferenca pravico, odločevati o tem, kakšen skupni napredek je napravil učenec v pretekli dobi, t. j. ali je zaslužil ali ne, da se pomakne v višji razred, oziroma v višjo skupino. Te določbe novi šolski in učni red ni izpremenil, kar se da posneti iz paragrafa, ki ga navaja vprašalec. Bede iz posameznih predmetov ima pravico določevati dotični učitelj sam, ki uči dotični predmet, če pri izpraševanju dotičnega učenca ni interveniral šolski voditelj. Ker pa nima šolski voditelj pravice, pri krščanskem nauku intervenirati, zato ima katehet sam pravico, določevati red temu predmetu. Če je pa red še tako slab, ima pa vendar konferenca pravico, da odločuje, da učenec pride z ozirom na druge dobre rede v višji razred, oziroma v višjo skupino.

Iz naše organizacije.

Kranjsko.

Ljubljansko učiteljsko društvo priredi v torek, dne 26. marca, ob osmih zvečer, v hotelu „Južni kolodvor“ učiteljski večer, ki bo pri njem predaval g. prof. dr. Fran Ilešič o temi: „Naš jezik in naša kultura.“ K mnogobrojni udeležbi vabi člane in prijatelje odbor.

Ljubljansko učiteljsko društvo je imelo v sredo, dne 6. t. m., kaj srečen večer. Zanimiv predmet „biološka metoda“ je združil tovarišice in tovariše v tako ogromnem številu, da je bila prostorna restavracijska dvorana hotela „Južni kolodvor“ docela zasedena.

Predsednik Dimnik pozdravi došle goste, tovarišice in tovariše, osobito predavatelja g. prof. Iv. Macherja. Burno pozdravljen od vseh prisotnih ožigosa g. prof. Macher staro, dolgočasno, opisovalno metodo, po kateri nam je opisana žival, rastlina ali rudnina prazen meh in popisuje nastanek biološke metode. Znani slovenski prirodopisec Erjavac je nehote v tem smislu opisoval krasno naravo. Njegovi opisi se bero kot roman. Učenca tako opisovanje ne utruji, učitelju pa da samostojnost. Junge je prvi pokazal s svojim spisom „Der Dorfteich“, kako je mladini vcepiti ljubezen do prirodopisja. Velik preobrat je pa provzročil Oton Schmeil s svojimi izbornimi knjigami.

Na opisih „gos“ in „gromača“ pojasni predavatelj, kako se podava po biološki metodi tvarina v višjih oddelkih ljudskih šol ter priporoča poučevati kolikor mogoče na živih objektih. V ta namen naj bo na šolskem oknu akvarij in terarij.

Glasno pritrdjevanje poslušalcev je dokaz, da je predavatelj zadel pravo struno in da je že skrajni čas za odpravo stare šablone.

Predsednik se mu zahvali v krepkih besedah in ga prosi, nadaljevati v tej zanimivi stroki še prihodnje leto. Učiteljstvu pa priporoča, da bodi vsak učiteljski večer tako mnogoštevilno obiskan, kar bo v čast ne le posamezniku, temveč vsemu učiteljstvu. Prihodnji „večer“ bo tudi v teh prostorih v torek, dne 26. marca. Predaval bo g. prof. dr. Fran Ilešič. Na to zborovanje opozarjamo tovariše z dežele, ki se udeležijo naslednji dan zborovanja „Narodne Šole“ in „Vdovskega učiteljskega društva“.

Štajersko.

Gornjegrajsko učiteljsko društvo je zborovalo dne 3. t. m. v Šmartnem Udeležba jako dobra. Izjemo je delala samo ena štirirazrednica Dve gospici sta se opravičili, drugi člani društva so bili vsi, razen onih omenjenih štirih neopravičenih.

Točno ob 11. uri je zborovanje pričel načelnik tovariš Kele z nagovorom. Pozdravil je vse navzočnike, zlasti še novo pristopivšo kolegijnjo gospico Ježovnikovo v Mozirju in pa kot gosta navzoči učiteljski soprogi gospe Kocbekovo in Kelčevo in gospico Wundlerjevo učit. ž. r. del. Gospici Trohi je čestital na dobro napravljenem izpitu učne sposobnosti.

Po prečitaju in odobrenju zapisnika zadnjega zborovanja je med dopisi omeniti zlasti pismo učiteljskega društva v Kojncih, v katerem nam tamošnji tovariši naznanjajo, da priredijo začetkom velikih počitnic skupen poučni izlet v našo dolino in na naše planine.

Z radostjo je sprejelo naše društvo to vest in se je sklenilo v tej zadevi še pravočasno vse potrebno ukreniti. Sprejeti bomo tovariše po možnosti dostojno in jim biti vodniki za potovanja po našem okraju.

Nadalje o tem se bomo pogovarjali prihodnjič, ko zremo natančen program izleta.

O shodu v Gradcu je na predlog tovariša Zemljiča govoril tovariš Kocbek. Živahno in jedrnato je opisoval omenjeno veliko manifestacijo štajerskega učiteljstva, ki se je pa zaradi prevelike oddaljenosti od železnice in slabih prometnih sredstev ni udeležilo iz našega okraja več kot štirje učitelji.

V pokritje stroškov shoda se je po odboru določilo, naj vsak član učiteljstva v našem okraju plača po krono. Razen pet oseb so vsi storili svojo stanovsko dolžnost. Sklenilo se je, naj se preostanek naloži v hranilnico in porabi za eventualno kako enako organizacijsko zadevo.

Poročevalcu Kocbeku kakor tudi ostalim udeležencem graškega shoda se je predsednik iskreno zahvalil.

Nato je predaval tovariš Burdian o krajepisnih in zgodovinskih črticah šolske občine Šmartno pri Gornjem gradu. Obširen referat je prizadel referentu gotovo dosti truda in pozvedovanj. Pa ga je tudi temeljito sestavil. Burni živio-klici so govorniku pokazali, da je bilo zbrano učiteljstvo prav zadovoljno z izbornim poročilom.

O „Slovenski Šolski Matici“ je sestavil tovariš Šijanec poročilo. Omenil je na kratko o obnem zboru tega društva v Ljubljani o božičnih praznikih, nato v par potezah navedel vsebino letošnjih knjig ter končno kritično primerjal, koliko je članov te prekornostne institucije pri nas in koliko bi jih lahko bilo. Samo 16 članov je v našem okraju. Ko bi pa vsakdo storil svojo dolžnost, bilo bi jih lahko okoli 50.

Letos (za leto 1906.) so člani: 7 šol (manjka 5), 6 učiteljev (manjka 10), 1 učiteljica (manjka 12), nadalje je okrajna učiteljska knjižnica in javna ljudska knjižnica na Gorici.

Končno je poročevalec svetoval: Vsak navzočnik, ki še ni član S. Š. M. pristopi danes oficijalno.

Da pa ne ostane samo pri obljubi, naj tovariš poverjenik takoj danes od vsakega pobere vsaj po eno krono, pri drugem zborovanju pa zopet po eno krono, tako dolgo naj pobira, da spravi članarino vsega učiteljstva skupaj. Šole pa naj pristopijo kot ustanovniki.

Temu nasvetu se je takoj odzvalo in je upati, da v prihodnjem iméniku članov „Slov. Šol. Matic“ ne bomo pogrešali nobenega izmed nas.

Nato se je razgovarjalo glede razdelitve šolskih naznanil, glede sestavljanja računov kraj, šol. svetov, o nabiranju narodnih pesmi itd.

Predsednik je opomnil, da imamo prihodnje leto slaviti dvajsetletnico društva in da bo treba že letos kaj skleniti, kako slavimo to priliko.

Pred koncem zborovanja si izprosi besedo tovariš Kocbek, ki čestita predsedniku tovarišu Keleu v imenu učiteljstva k imenovanju častnim občanom v Novi Štifti.

Sklene se prihodnje zborovanje prirediti dne 9. maja 1907. na Rečici. Če ne pridejo Rečičani k nam, pa gremo mi k njim.

Po dve in polurnem zborovanju je šlo učiteljstvo v Rojtenovo gostilnico obedovat. Postrežba je bila dobra in se je tam tudi nabiralo za „Učiteljski konvikt“ in za sklad ustanovnine „Učiteljskemu tiskovnemu društvu“.

Izmed govorov omenjamo onega g. predsednika o veliki noči od nas odhajajočemu priljubljenemu tovarišu gospodu Tušaku v slovo.

Govori — petje — godba na klavir — in na večer domov.

Bil je lep učiteljski dan!

Učiteljsko društvo za ptujski okraj je imelo svoje zborovanje 7. t. m. v okoliški šoli na Ptujju. Krasen zimski dan je privabil 32 tovarišev in le — reci in piši — 8 tovarišic. Kaj je temu vzrok, da se nas kolegijnje tako izogibljejo? Kakšne predhodke imate proti društvu? Marsikatero zapazimo na dan zborovanja v mestu; ogleduje si razne trgovine, a toliko pa nismo vredni, da bi prišle v našo sredo. Pustite vse pomisleke doma ter pridite v krog svojih tovarišev, ki vas bodo sprejeli radostnega srca. Nanovo so društvu pristopili ti-le tovariši oziroma tovarišice: gđd. Stoček Ida in Mešek Ana od Sv. Marjete, g. Koren Martin iz Nove cerkve. gđd. Pintarič Marica in g. Selinšek Al. od Sv. Andreja Sl. g. in Kotzmuth Marica iz Manjšberga.

V vznešenih besedah je pozdravil tov. predsednik, gospod Fr. Žiher, v obilnem številu navzoče tovariše, bodreč jih h kolegijalnosti in skupnemu delu. Njegovemu krasnemu govoru so se odzvali poslušalci z burnim ploskanjem in dobroklici.

Tovariš g. Strelec nam je pokazal v poljudni besedi, kako je nabirati krajepisna imena, ki jih misli izdati „Slovenska Matica.“

Nato se je soglasno sprejela sledeča resolucija: „Dne 7. marca 1907. zbrano učiteljstvo pri zborovanju učiteljskega društva ptujskega okraja izraža svoje ogorčenje časopisom kakor so „Štajerc“ in „Slovenski Gospodar“. Ti časopisi pišejo proti šoli in vzgoji.

Posebno mora učit. društvo obžalovati, da so udje okr. šol. sveta tudi v tiskovnem društvu Štajerca. Ne morejo pa preprečiti ponatiska dopisov drugačno mislečih učiteljev okraja.“

Dodatno k tej resoluciji se še sprejme:

Učiteljstvo se obrača na svojega zastopnika v okr. šol. svetu, naj zastavi svoj vpliv, da se to ne bo več dogajalo. Zastopnik naj pa tudi takoj zahteva v seji okraj. šol. sveta, da se proti dotičnemu učitelju, ki piše o njem „Štajerc“, takoj uvede disciplinarna preiskava.

Tovariš Pesek nabere zopet od dotičnikov, ki niso bili v Gradcu, 11 K, s katerimi se zakrpajo luknje v blagajnici. Ko se še določi prihodnje zborovanje na dan 4. aprila in obljubi govoriti tovariš Pesek, zaključí predsednik krasno uspelo zborovanje.

F—é.

Književnost in umetnost.

Domače ognjišče. Tudi druga številka tega prepotrebne lista se odlikuje z lepo in zanimivo vsebino. Posebno bo zanimal članek tovariša Widra „Alkohol in tobak“, pa tudi „Domači zdravnik“ daje „Domačemu ognjišču“ stalno vrednost. — „Domačemu ognjišču“ obetamo lepo bodočnost. Naj se razširi po vseh kronovinah, kjer prebivajo Slovenci, potem mu bo mogoče povečati obseg in omogočiti večkratno izhajanje. Lahko bo mu tudi izpopolniti vsebino tako, da bo zadoščal vsem potrebam najširšega občinstva, da bo pravi vademecum celokupnemu slovenskemu ljudstvu. Da pride „Domače ognjišče“ do take veljave in do take bodočnosti, mu mora vse slovensko učiteljstvo vseh slovenskih kronovin gladiti pot v vse slovenske rodovine. Tu ne smemo poznati Kranjcev, Štajercev, Korošcev,